

ДЕПОЗИТНО-ПОВОРОТНА СИСТЕМА

Україна має рухатися до кругової економіки, зберігаючи цінність матеріалів та обмежених ресурсів шляхом їхнього повторного використання (reuse), а також перероблення, уникаючи спалювання та потрапляння у довкілля. Найбільш стале рішення, що довело свою ефективність в багатьох країнах - Депозитно-поворотна система (англ. Deposit Return System - DRS)¹.

Що таке DRS?

DRS - це система, яка передбачає, що покупці, купуючи товар, сплачують додатково суму депозиту або застави, яка повертається їм після здачі пакування у приймальному пункті.

DRS - це інструмент політики РВВ (Розширеної Відповідальності Виробника), тобто виробники відповідають за фінансування та експлуатацію системи.

Як це працює?

Система пропонується як економічний стимул для покупців повертати порожнє пакування, що забезпечити їхнє повторне використання або перероблення.

DRS для повторного використання (Reuse²)

Має величезні можливості для забезпечення економії ресурсів, досягнення цілей кругової економіки та скорочення витрат.

Може включати скляні пляшки для напоїв, пластикові ПЕТ-пляшки для напоїв, багаторазові контейнери для їжі, багаторазові скляні банки для їжі та багаторазові чашки для напоїв та ін. види пакування (транспортне пакування, пакування доставки та ін.)

DRS для перероблення (рециклінг)

Як правило, використовується для зменшення забруднення довкілля відходами пакування та збільшення рівня роздільного збору відходів.

Може включати одноразові скляні пляшки для напоїв, одноразові пластикові ПЕТ-пляшки для напоїв (рідше HDPE-пляшки), одноразові алюмінієві бляшанки для напоїв та ін.

Переваги

Зменшення викидів парникових газів

- ▶ При належній реалізації, DRS для повторного використання утворює на 50% менше викидів CO₂ ніж DRS для одноразового пакування³.
- ▶ DRS також може сприяти досягненню кліматичних цілей, наприклад, зменшуючи потребу в первинних матеріалах завдяки замкнутому циклу перероблення.
- ▶ Включення скляних пляшок до DRS з самого початку дозволить знизити витрати та створити інфраструктуру, необхідну для переходу на скло багаторазового використання в майбутньому.

Високий рівень підтримки

- ▶ DRS - це інструмент, який у країнах ЄС використовують та підтримують компанії виробники товарів широкого вжитку⁴.

- ▶ DRS - це інструмент, який у країнах ЄС використовують та підтримують компанії виробники товарів широкого вжитку⁴.
- ▶ DRS для повторного використання - це ефективний інструмент для візуалізації впливу активних дій громадян.
- ▶ Підтримка DRS серед населення у світі в середньому перевищує 80%, а в Румунії та Польщі, наприклад, сягає 95%⁵.

Зменшення забруднення довкілля

- ▶ DRS - це один із найбільш ефективних інструментів запобігання потраплянню відходів, зокрема одноразового пакування, у довкілля. DRS може зменшити кількість пакування для напоїв⁶ у довіллі на 40-90%⁷. У Латвії, де DRS система діє з лютого 2022 року, дослідження показали зменшення забруднення прибрежних зон пакуванням, що входить до депозитної системи на 56%⁸.

Вищий рівень роздільного збору та перероблення

- DRS забезпечує найвищий рівень роздільного збору - близько 90%⁹ (в Німеччині - 98%)¹⁰.
- DRS - це єдиний спосіб досягти цілі у 90% роздільного збору одноразових пластикових пляшок до 2029 року згідно з Директивою ЄС про заборону одноразового пластику¹¹ та інших цілей.
- DRS для одноразового пакування може бути кроком до впровадження повторного використання пакування (reuse), що є більш пріоритетним за перероблення¹², оскільки інфраструктура, як правило, є однаковою.
- DRS заохочує екодизайн для більш ефективного перероблення¹³, тобто можли-

вість створити замкнуту систему перероблення, яка гарантує перероблення в нове пакування для напоїв ("bottle-to-bottle" recycling).

Економічні вигоди

- DRS забезпечує чисту економію для муніципалітетів і не передбачає додаткових витрат для державних установ.
- DRS створює місцеві робочі місця та підтримує місцеву економіку¹⁴.
- DRS забезпечує вторсировину вищої якості, яка має вищу ринкову ціну¹⁵.
- Такі доходи, як неповернені депозити, коли залишаються в системі, здатні покривати витрати на встановлення та операційні витрати.

Що робить систему успішною?

- Можливість повернення упаковки у точках рітейлу – найвищий рівень зручності для споживачів
- Достатньо високий рівень депозиту, щоб створити стимул для повернення пакування
- Широкий асортимент матеріалів, виробів та об'єму - скло, метал, ПЕТ; безалкогольні та алкогольні напої; об'єм до 3 літрів
- Стандартизація пакування та суми депозиту для ефективного масштабування системи та виходу на економічно вигідний рівень
- Амбітні та реалістичні цілі збору, повторного використання та перероблення з контролем, стимулами і штрафами
- Оптимізована логістика забезпечує найвищий рівень збору та оброблення матеріалів з найменшими викидами
- Чітка комунікація та зрозуміле маркування на пакуванні забезпечує найвищий рівень повернення пакування споживачами
- DRS повинна передувати PBB (або вводитися одночасно). Виходячи з досвіду інших країн¹⁶, набагато легше додати EPR до DRS для напоїв, ніж навпаки. Головна причина - вони розбудовують різні типи інфраструктури. DRS допомагає запобігати утворенню відходів, PBB ж концентрується на їх зборі
- Обов'язкова (не добровільна) відповідальність виробника - тобто індустрія напоїв фінансує систему через спеціально створену організацію (CDMO - Central Deposit Management Organisation), яка діє прозоро, регулярно звітує та піддається перевіркам¹⁷

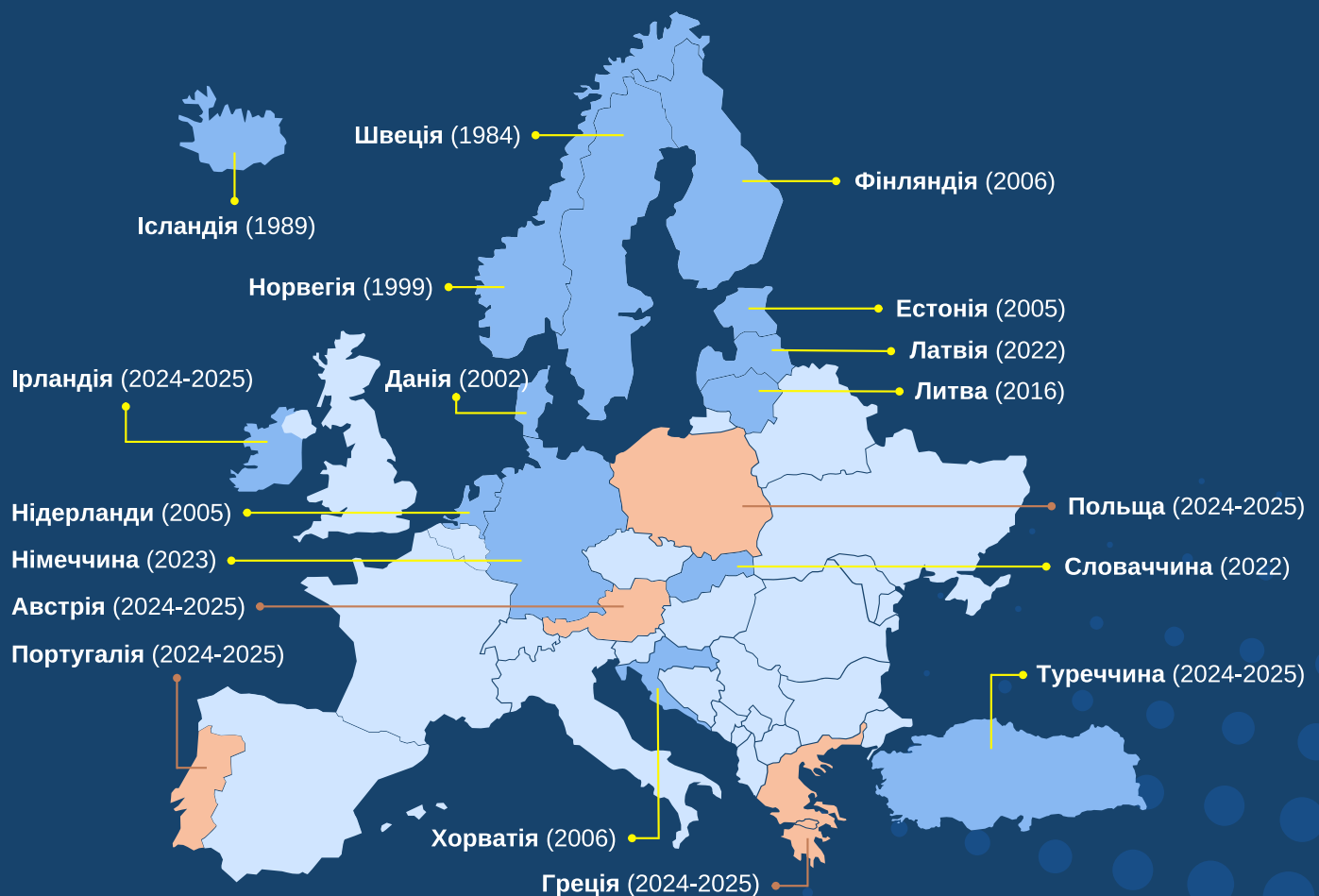
До обов'язків Організації, відповідальної за функціонування DRS, може входити (але не обмежуючись цим): досягнення цільових показників; управління фінансами системи; проектування та фінансування інфраструктури повернення; реєстрація виробників та нових товарів в системі; укладання договорів з постачальниками послуг; та аудиторська діяльність.

DRS зазвичай управляється виробниками напоїв (разом із рітейлом), але також може управлятися урядом, некомерційною організацією або декількома сторонами, кожна з яких має певну відповідальність¹⁸.

Існуючі системи

До 2025 року в усьому світі працюватиме 59 DRS для збору і повторного використання багаторазового пакування, а також для перероблення одноразового пакування для напоїв. Очікується, що півмільярда людей житимуть у регіонах з діючими DRS¹⁹.

У кожній країні є свої особливості функціонування DRS: різна структура та управління системою, різна сума депозиту та різні типи пакування. **Детальний опис систем по країнах можна знайти за [посиланням](#).**

Національна система DRS в Німеччині

Система працює вже близько 200 років в основному для пакування напоїв. У 2019 році було встановлено ціль 70% багаторазового пакування для напоїв (з додатковим розслідуванням, якщо квота не буде виконана за 3 роки після вступу в дію закону)²⁰.

- ▶ На відміну від більшості європейських країн, система децентралізована з кількома постачальниками послуг²¹. DRS для одноразового пакування для напоїв контролюється Deutsche Pfandsystem GmbH (DPG), яка спільно належить Німецькій торговій асоціації та Асоціації німецької промисловості харчових продуктів і напоїв
- ▶ Виробники та імпортери (“перші дистриб’ютори”) напоїв повинні зареєструватися в DPG, і кожен контейнер у межах DRS повинен мати відповідний штрих-код і візуальний логотип депозиту. Кожен перший дистриб’ютор сплачує щорічний внесок відповідно до об’єму своєї діяльності. DPG підтримує базу даних інформації для кожного контейнера на основі даних, введених першими дистриб’юторами. Магазины, що продають напої, оплачують першим дистриб’юторам заставу за контейнери, яку потім магазини окупають, стягуючи заставу зі споживачів, коли ті купують напій. Перші дистриб’ютори повертають депозити ритейлерам, коли споживачі повертають пакування в магазини
- ▶ Пакування для напоїв: багаторазові та одноразові скляні та пластикові ПЕТ-пляшки, об’ємом від 100 мл до 1.5 л

- ▶ Пакування для їжі: багаторазові скляні банки двох розмірів (250 гр та 500 гр) білого та коричневого кольору
- ▶ Сума депозиту, як правило, €0.25 (одноразове пакування), €0.08-€0.50 (багаторазове) та €0.75-€1.50 за ящик
- ▶ 99% повертаються споживачами через автомати або у магазинах, які повертають заставну вартість. Скляні пляшки мийуться та повторно наповнюються до 50 разів; ПЕТ-пляшки (з цупкого пластику) в середньому до 20 разів
- ▶ Більшість пакування стандартизовано, тобто може використовуватися різними виробниками та бути повернуто і повторно використано у різних регіонах країни
- ▶ Магазины площею 200 м² або більше зобов’язані щонайменше приймати матеріали для упаковки напоїв, які вони продають, а менші магазини повинні щонайменше приймати матеріали для контейнерів для брендів, які вони продають. Ритейлери мають можливість приймати контейнери через RVM або автоматично. В країні є приблизно 135 000 місць збору²²
- ▶ В останні роки існуюча інфраструктура використовується для розширення повторного використання на інші сектори, зокрема напої та їжа “з собою”, е-комерція, косметика та інші товари широкого вжитку²³

Детальніше про систему за [посиланням](#).

Національна система DRS в Естонії Система працює з 2005 року

- ▶ Централізована клірингова система з акредитованим державою оператором на чолі - Eesti Pandipakend OÜ, який має статус неприбутковості та управляється виробниками і ритейлерами через торгові організації: Асоціація виробників безалкогольних напоїв (25%), Асоціація імпортерів безалкогольних напоїв і пива (25%), Естонська асоціація пивоварів (25%) та Естонська асоціація ритейлерів (25%)
- ▶ Одноразові пляшки з ПЕТ-пластику, металу (алюміній і сталь) та скла об'ємом від 100 мл до 3 л, а також багаторазові скляні пляшки
- ▶ Оператор системи також пропонує багаторазові стакани для масових заходів в оренду за депозитну вартість

- ▶ Виробники міцних алкогольних напоїв (вино, водка та ін.) з 2022 можуть добровільно приєднуватися до системи
- ▶ Сума депозиту - €0,10
- ▶ Пакування повертається споживачами у точках ритейлу площею ≥ 200 м². Менші ритейлери (торговельні площі 20-199 м²) можуть подати заяву до свого місцевого муніципалітету про звільнення від обов'язків прийому пакування. Роздрібні продавці площею менше 20 м² звільнені від участі в системі. В країні є приблизно 800 місць збору пакування. Крім того, в закладах HoReCa працюють 430 точки самовивозу²⁴

Детальніше про систему за [посиланням](#).

Що треба зробити, аби DRS запрацювала в Україні

Створити умови для збереження цінності матеріалів в економіці та зменшити потрапляння у довкілля:

Цілі повторного використання

Встановити амбітну ціль повторного використання пакування для напоїв:

через 8-10 років з моменту вступу в силу закону про пакування принаймні 20 % , і ще через 10 років - 80% напоїв мають бути доступні в багаторазовому пакуванні в межах системи повторного використання або за допомогою повторного наповнення.

DRS для всіх напоїв

Створити умови для успішного функціонування DRS для пакування для алкогольних та безалкогольних напоїв у скляному, пластиковому та металевому пакуванні об'ємом до 3 л.

DRS не лише для напоїв

Встановити амбітну ціль повторного використання багаторазових стаканів та ємностей для їжі:

через 8-10 років з моменту вступу в силу закону про пакування принаймні 10%, і ще через 10 років від цієї цілі - 40%.

Розробити законодавство для чіткого визначення таких елементів, як зобов'язання виробників, зобов'язання ритейлерів зі збору пакування, обов'язки організації управління DRS та заходи проти шахрайства/невиконання.

Посилання та роз'яснення

1. Zero Waste Europe (2019). Deposit Return Scheme Manifesto. Доступно за [посиланням](#)
2. Згідно до законодавства ЄС, Повторне використання (Reuse) - це будь-яка операція, під час якої продукти або компоненти, які не є відходами, використовуються повторно з тією ж метою, для якої вони були задумані (EU, 2018, Article 3(13)).
3. How to join Norway's deposit system for refundable packaging. Infinitem AS. Доступно за [посиланням](#)
4. Stella Slučiková (2019). Analysis of the Introduction of Deposit Refund System in Slovakia. Institute for Environment Policy, Slovakia. Доступно за [посиланням](#)
5. Один з багатьох прикладів використання DRS великими брендами - Loop. Доступно за [посиланням](#)
6. GDB Ökobilanz 2008/IFEU. Дані базуються на аналізах життєвого циклу пакування в Німеччині; кліматичний слід може зменшуватися в залежності від регіону Європи
7. Zero Waste Alliance Ukraine (2021). Звіт з Аудиту відходів та брендів. Доступно за [посиланням](#)
8. OECD (2022). Deposit-refund systems and the interplay with additional mandatory extended producer responsibility policies. Доступно за [посиланням](#)
9. Reloop (2022). Global Deposit Book 2022: An Overview of Deposit Return Systems for Single-Use Beverage Containers. Доступно за [посиланням](#)
10. Reloop (2024). Deposit return schemes: best practice and benefits. Доступно за [посиланням](#)
11. Directive (EU) 2019/904 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment. Доступно за [посиланням](#)
12. Закон України "Про управління відходами". Доступно за [посиланням](#)
13. Reloop (2022). Global Deposit Book 2022: An Overview of Deposit Return Systems for Single-Use Beverage Containers. Доступно за [посиланням](#)
14. Reloop (2024). Deposit return schemes: best practice and benefits. Доступно за [посиланням](#)
15. Sarah Edwards, Sydnee Grushack, Laurence Elliot, Jade Kelly, Daniel Card (2019). How a Deposit Return System Will Complement Ontario's Blue Box Program and Enhance the Circular Economy. Eunomia, Reloop. Доступно за [посиланням](#)
16. Upstream. Which comes first? Extended Producer Responsibility or Deposit-Return? Доступно за [посиланням](#)
17. Reloop (2024). Public support for deposit return systems. Доступно за [посиланням](#)
18. Zero Waste Europe (2021). It's time to acknowledge the role of Deposit Refund Systems (DRS) in achieving a Circular Economy for beverage packaging in the EU. Доступно за [посиланням](#)
19. Global Plastics Policy Centre (2023). Making reuse a reality. A systems approach to tackling single-use plastic pollution. Доступно за [посиланням](#)
20. Аніка Орперман (2022). Reusable packaging in Germany – Overview of trends and developments. KIDV. Доступно за [посиланням](#)
21. Reloop (2022). Global Deposit Book 2022: An Overview of Deposit Return Systems for Single-Use Beverage Containers. Доступно за [посиланням](#)
22. TOMRA (2023). Deposit return scheme in Germany: the world's highest-performing drink container recycling system. Доступно за [посиланням](#)
23. KIDV (2022). Reusable packaging: German lessons for the Dutch market. Доступно за [посиланням](#)
24. Reloop (2022). Global Deposit Book 2022: An Overview of Deposit Return Systems for Single-Use Beverage Containers. Доступно за [посиланням](#)